

umjesto *gudžarati*. Nije, naime, svako englesko *a* u izgovoru *e*, pogotovu ne, kad se radi o stranim nazivima¹. Tako bi konačni ispravni oblici trebali glasiti *gudžaratskim jezikom* i *gudžaratsku državu*.

U obavijesti (»Vjesnik«, 17. IV. 1957.) o gostovanju *jazz-orkestra Glenn Millera* nalazimo uz ovaj pravilni oblik i pogrešno *nastup Glenn Miller orkestra* (engl. *Glenn Miller orchestra*). Zanimljivo je, da ova (sasma kratka) vijest sadrži i *treći oblik: jazz-orkestar Glenn Miller*, koji je zapravo netočan, jer se ne radi o orkestru, koji samo nosi ime poginulog američkog dirigenta, nego o orkestru, koji je on osnovao i vodio.

Da završimo s jednim zaista krajnjim slučajem ove vrste. U povodu pedesetgo-

dišnjice slavnog engleskog pjesnika W. H. Audena »Vjesnik« (3. III. 1957.) piše o t. zv. *Auden-školi* u modernoj poeziji. Ako sljedbenici pjesnika Audena čine školu, nju treba, ja mislim, nazvati *Audenovskom školom*. Inače bismo sasvim lijepo mogli govoriti i o *Byron-školi*, *Dickens-školi*, *Balzac-školi*!

Možda brzina, koju često nameće novinarski posao, može donekle opravdati naše novinare i dopisnike, ali nikako ne opravdava lektore naših novina, kojima bi takve stvari, i u brzini, morale zapinjati za oko.

Željko Bujas

¹ Der Grosse Brockhaus, Leipzig, 1930. (VII. svezak, str. 749.), daje isto tako oblik *Gudscharati*.

IZ ŠKOLSKE PRAKSE

LOGIČKA INTERPUNKCIJA U NAŠOJ ŠKOLI

Slavko Pavešić u svojem članku »Zarez je signal...« (Jezik, VI, 1, str. 21.—22.) dotiče se ponovno pitanja interpunkcije u našem jeziku. On daje tri primjera primjene interpunkcije: primjer potpuno slobodne interpunkcije, primjer gramatičke i primjer logičke interpunkcije. Prvu (slobodnu) interpunkciju mogli bismo nazvati anarhičnom interpunkcijom, jer ona upravo zabacuje interpunkciju i ne daje u rečenici »nikakav signal na kolosijeku misli«. Gramatička interpunkcija daje točno određena pravila za stavljanje zarez. a logička (prema primjeru autora spomenutog članka) daje piscu na volju, gdje će prema shvaćanju metnuti zarez.

Mi smo već nekada u staroj Jugoslaviji imali u našim srednjim školama logičku interpunkciju. »Pravopisnim uputstvom« iz godine 1929., propisanim od tadašnjeg ministarstva prosvjete, bila je u naše srednje škole uvedena logička interpunkcija. Predavao sam onda po potrebi hrvatski jezik u nižim razredima gimnazije i vodio učenike do nižeg tečajnog ispita pa se dobro sjećam,

koliko je muke zadavalo nastavniku tumačenje i primjenjivanje logičke interpunkcije. Dok se kod gramatičke interpunkcije može učeniku uglavnom protumačiti, da »ispred svakog veznika dolazi zarez«, dotle se kod logičke interpunkcije nekako morao naći sistem, kako da se učeniku protumači upotreba zarez. Jer tražiti od učenika u nižim razredima gimnazije, da prema smislu među zarez. značilo je precjenjivati njegovu intelektualnu sposobnost i zalaziti u kaos. Moralo se dakle govoriti, da »zarez dolazi ispred uzročnih, posljedičnih, pogodbenih i dopusnih veznika«, a ne meće se »ispred namjernih, izričnih, vremenskih, načinskih, relativnih i zavisno-upitnih rečenica«. Taj je grubi sistem samo donekle pomogao u radu, i to zato, što se učenik u nižim razredima gimnazije i te kako još bori s prepoznavanjem pojedinih zavisnih rečenica. Ali nekakav sistem morao se naći, da se barem donekle olakša posao nastavniku i snalaženje učeniku. Usprkos tome ipak se u tom radu teško uspijevalo.

Bio sam prisutan kao direktor niže gimnazije na jednom satu hrvatskog jezika, kad je nastavnica tumačila upotrebu interpunkcije u relativnim rečenicama. Uzela je

kao primjer rečenicu iz Musulinove »Gramatike za III. razred gimnazije«: *Mornari koji su praznovjerni ne idu petkom na more*, pa je kušala protumačiti učenicima, kad će se navedena relativna rečenica odvojiti zarezom, a kada ne. Kada ta relativna rečenica znači »praznovjerni mornari«, ne će se metnuti zarez, a kad znači »Mornari (a ti su praznovjerni)...«, stavit će se zarez. Nastavnica se uzalud mučila i uzalud upotrebila na to čitav sat. Učenici toga nisu mogli shvatiti, i sat je bio potpuno promašen, bez uspjeha.

Tumačiti dakle učenicima u nižim razredima gimnazije, odnosno sada u osmogodišnjoj školi logičku interpunkciju i njezinu primjenu — znači zapravo gubiti vrijeme, jer učenici te dobi toga ne mogu shvatiti. Tu može pomoći jedino upotreba gramatičke interpunkcije, jer će učenici spomenutih

razreda lakše uočiti, što je veznik, i naučiti one iznimke, kada ispred veznika (sastavnih) ne dolazi zarez. Višim razredima gimnazije već se može dopustiti upotreba logičke interpunkcije i dati im na volju, da prema toku svojih misli među ili ne među zarez, jer konačno znademo, da se i ti učenici još uvijek bore sa zavisnim rečenicama, pa bi baš njima odgovarao treći primjer interpunkcije, koji navodi spomenuti autor u citiranom članku.

Prema tome školska praksa zahtijevala bi zapravo upotrebu i tumačenje gramatičke interpunkcije, a kasnije, u višim razredima, primjenu logičke (ali nikako slobodne, anarhične) interpunkcije, na isti način, kako se u vidu koncentričnih krugova proširuje gramatičko gradivo u nižim razredima gimnazije. Tako bi imali biti podešeni i udžbenici s obzirom na primjenu interpunkcije.

Dr. Uinko Dorčić

VIJESTI IZ HRVATSKOG FILOLOŠKOG DRUŠTVA

Čitaoci *Jezika* bili su nekoliko puta obavještavani, da se pored *Jezika* nastojanjem upravnog odbora Hrvatskog filološkog društva u Zagrebu pokreću još dva časopisa: *Umjetnost riječi* i *Filologija*, i to ovaj posljednji u suradnji s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti. Sada to već nisu obećanja, nego stvarnost: od prvog su časopisa izašla već tri broja, a od drugoga omašan prvi svezak sa 249 strana, a drugi je već pripremljen za štampu.

Osnovni je zadatak *Umjetnosti riječi*, kojoj je glavni urednik dr. Zdenko Škreb, da proučavanjem jezičnoga izraza ocjenjuje vrijednost umjetničkih djela naše književnosti. Svaki ljubitelj i nastavnik književnosti naći će u tom časopisu mnogo pobuda, uputa i pomoći u svojem nastojanju da prodre u bit umjetničkoga djela. Časopis izlazi četiri puta na godinu, a godišnja pretplata u iznosu od 350 Din šalje se Hrv. filol. društvu u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, na ček. račun 40-KB-6-Ž-1590.

Filologija se pojavila na književnom tržištu kao izdanje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, odjela za filologiju, u mjesecu srpnju g. 1957. pod uredništvom dra. Mirka Deanovića, dra. Mate Hraste i dra. Josipa Torbarine. Zadatak je tome časopisu, koji treba da izlazi dvaput na godinu, da objavljuje naučne rasprave i prikaze ne samo o našem jeziku i književnosti, nego i o jeziku i književnosti drugih naroda, s kojima smo povezani kulturnim interesom. *Filologija* se naručuje u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, pa je najtoplije preporučujemo našim članovima, a osobito knjižnicama svih škola, u kojima se poučava jezik i književnost.

I na kraju još jedna obavijest: godišnja skupština Hrv. fil. društva održat će se 16. veljače 1958. u 10 sati prije podne u X. dvorani Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Molimo članove. da prisustvuju skupštini u što većem broju.

Lj. J.

JEZIK, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. — Izdaje Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu. — Uređuje uređivački odbor: *Josip Hamm, Mate Hraste, Ljudevit Jonke*. —

Glavni i odgovorni urednik: *Ljudevit Jonke*. — Časopis izlazi svaka dva mjeseca.